

SIMON KARSIKON SUUNNITTELUALUEIDEN PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

Lapintiira pesii alueen luodoilla

SISÄLTÖ

1. Johdanto	3
2. Tutkimusalue	3
3. Aineisto ja käytetyt menetelmät	4
3.1 Kartoituuslaskentamenetelmä	4
4.1 Alueella pesivät EU:n Lintudirektiivin liitteen I pesimälajit	6
4.2 Alueella esiintyvät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainitut lintulajit	8
5. Yhteenveto	9
6. Lähteet ja kirjallisuus	10
7. Liitteet.....	11

1. Johdanto

Fennovoima Oy suunnittelee ydinvoimalaitosta Simon Karsikkoniemen alueelle. Pöyry tilasi kesäkuussa 2009 Suomen Luontotieto Oy:ltä Simon Karsikon alueen pesimälinnustoselvityksen. Hankkeen yleis- ja asemakaavoitukseen liittyen alueella tehtiin linnustoselvitys kesällä 2009. Koko niemen pesimälinnustoa ei selvitetty, vaan kaavoituksiin liittyvät selvitykset kohdennettiin karttaliitteen (liite 1) mukaisille alueille. Käytännössä selvitys kattoi ne kaavoitettavat alueet, joiden linnustoa ei ole jo selvitetty YVA-menettelyn kuluessa tai työ- ja elinkeinoministeriön Fennovoimalta ydinenergia-asetuksen nojalla periaatepäätöshakemusta varten edellyttämien lisäselvitysten yhteydessä. Rantakohteilta ja luontoarvoiltaan merkittävilä kohteilta tehtiin kuitenkin mahdollisimman täydellinen selvitys, jossa myös peruslajiston parimäärät laskettiin. Selvityksessä kiinnitettiin erityishuomio EU:n Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajeihin ja kansallisessa uhanalaisuusselvityksessä (Rassi ym. 2002) mainittuihin pesimälajeihin. Selvitys on yleis- ja asemakaavatasoinen.

Alueille suunniteltuja toimintoja ovat voimalaitoksen lisäksi muun muassa tie, voimajohto sekä majoitusalueet.

2. Tutkimusalue

Simon kunnan eteläosassa sijaitseva Karsikon alue käsittää Perämeren rannikolla sijaitsevan niemen. Alueen keskiosa on pääosin asumatonta, mutta rannoilla on runsaasti kesäasutusta. Alueen itä- ja pohjoisreunalla on ympärivuotista asutusta. Alueen lounaisnurkkauksessa on Karsikon kalasatama hallirakennuksineen. Karsikon niemeltä inventoitiin erillisalueita, jotka on esitetty liitekartassa 1.

Suurin osa niemen alueesta on talouskäytössä olevaa, melko niukkatuottoista havumetsää, mutta alueella sijaitsee myös vanhan metsän suojelukohde sekä Karsikkojärven alueen suokonaisuus, jossa on myös hieman avovettä. Alueen merenrannat ovat pääosin melko karuja, mutta lahdenpohjukoihin on syntynyt reheviä, osin lietepohjaisia rantaniittyjä ja hyvin kapeita rantalehtoreunuksia. Erityisesti ranta-alueiden putkilokasvilajistoon kuuluu vaateliaita tai uhanalaisia lajeja, kuten runsaana alueella esiintyvä ruijanesikko. Alueen metsät ovat rikkonaisia ja alueella on sekä tuoreita hakkuualueita että taimikoita. Hakkukypsää varttunutta metsää on alueella niukasti. Osalla alueesta on tehty myös poimintahakkuita, jotka paikoin ylettyvät lähes rantaviivaan saakka. Luonnontilaisia tai edes luonnontilaisenkaltaisia alueita on inventointialueella niukasti.

Karsikkojärven suoympäristöä

3. Aineisto ja käytetyt menetelmät

Simon Karsikon suunnittelualueiden pesimälinnusto selvitettiin kahden käyntikerran kartoituslaskentamenetelmää käyttäen. Selvityksessä inventoitiin alueen pesimälajisto ja pesivien parien määrä. Inventointi suoritettiin 8.6. ja 15.6.2009 Koskimiehen & Väisäsen (1988) linnustolaskennasta antamia toimintaohjeita soveltaen. Maastotöistä vastasivat ja raportin kirjoittivat FM, biologi Jyrki Oja ja Satu Oja sekä FK Rami Lindroos Suomen Luontotieto Oy:stä. Raportin taittoi Eija Rauhala (tmi Eija Rauhala). Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme. Maastoinventoinnin yhteydessä tavattiin paikallisia lintuharrastajia, joilta saatiin ajankohtaista tietoa alueen pesimälinnustosta. Aluetta on inventoitu keväällä 2009 lintuatlaslaskentojen yhteydessä.

3.1 Kartoituslaskentamenetelmä

Inventointialueen pesimälinnusto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmän avulla (Koskimies 1988). Linnuston laskentamenetelmistä kartoituslaskenta on tarkin, mutta samalla työläin, mikäli laskentakertoja on useampi kuin yksi. Kartoituslaskentamenetelmää käytetään yleisesti maalinnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä ja menetelmänä se on hyvin yksinkertainen ja helposti toteutettavissa.

Kartoituslaskentamenetelmä perustuu tavallisesti useaan käyntikertaan tutkimusalueella. Kuten muutkin pesimälinnustoon kohdistuvat laskentamenetelmät sen pohjana on lintujen revii-rikäyttäytyminen. Kullakin käyntikerralla merkitään kartalle kaikki pesivää paria osoittavat havainnot. Useimmiten havainto on laulava koiras, mutta myös pesät, juuri pesästä lähteneet maastopoikaset sekä varoittelevat naaraat ovat pesivää paria osoittavia havaintoja. Havainnot merkitään käyntikartalle, jonka tulisi olla mahdollisimman tarkka. Käytännössä peitepiirros, johon voi merkitä omia karttamerkkejä, on usein paras vaihtoehto.

Kartoitus on hidas, mutta hyvin tehokas laskentamenetelmä. Yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa keskimäärin 60 % alueella pesivistä lintupareista ja kymmenellä jo 99,5 % (Enemar 1959). Avomaastossa, kuten suoympäristössä tai peltoaukeilla kartoituslaskentamenetelmä on hyvin toimiva.

Teeri havaittiin inventointialueella

Yhden laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja niiden satunnaisen liikkumisen sekä olosuhteiden vaikutusten takia. Kartoituslaskentamenetelmällä yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa noin 60 % pesimälinnuista, mutta avomaastossa havaintotehokkuus voi olla jopa yli 80 %. Harvakasvuisissa metsissä yhdellä käyntikerralla voidaan olosuhteiden ollessa suotuisat havaita lähes kaikki alueella pesivät lintuparit, mikäli laskennan ajoitus osuu oikeaan aikaan (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Katavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi laskentakertoja olla mielellään vähintään kaksi, kuten tässä kartoituksessa tehtiin. Tulosten tulkinnassa inventointialueen rajalla havaitut parit tulkittiin lajikohtaiseksi alueella pesiviksi. Kanalinnut tulkittiin pesiviksi, mikäli kyse oli yksinäisestä naarasta, pesästä tai poikasesta. Laajan reviirin omaavat linnut (mm. palokärki, korppi ja petolinnut) laskettiin alueen pesimälinnustoon, mikäli reviirin oletettiin ulottuvan inventointialueelle.

Ajankohdan vuoksi täydellistä pesimälinnustoselvitystä ei voitu laatia, mutta hieman tavanomaista myöhemmän kevään ansioista suurin osa linnuista oli vielä hyvin äänessä. Selvityksessä käytettiin atrappia jo laulukautensa lopettaneiden lintulajien havaitsemiseksi,

4.1 Alueella pesivät EU:n Lintudirektiivin liitteen I pesimälajit

Laulujoutsen (*Gygna cygnus*) 1 pari

Ensimmäisellä inventointikerralla Ahvenlahden suolla havaittiin laulujoutsenpari, joka tulkittiin pesiväksi, vaikkei pesää löytynytäkään. Paikka on ainoa lajille sovelias pesimäympäristö inventointialueella.

Kalasääski (*Pandion haliaetus*) 1 pari

Toisella inventointikerralla Karsikon niemen keskiosassa havaittiin matalalla lentävä kalasääski. Alueelta on tehty kevään 2009 aikana myös muita havaintoja kalasääskestä (Tiira-lintuhavaintoverkko) ja lajin pesäpaikka on tiedossa.

Pyy (*Bonasa bonasia*) 3-5 paria

Alueella havaittiin vähintään kolme pyyparia ja osa linnuista saattoi jäädä havaitsematta. Kaikki havainnot koskivat aikuista lintua eikä poikuehavaintoja tehty.

Teeri (*Tetrao tetrix*) 1 pari

Teeri on yleinen boreaalisen havumetsävyöhykkeen pesimälintu, joka viihtyy mielellään erilaisissa reunavyöhykkeissä. Laji pesii harvoin avosoilla, mutta rämeillä laji saattaa pesiä. Alueen ainoa teerihavainto koski vanhan metsän laikulla havaittua kolmen poikasen teeripoikuetta. Teeri on luokiteltu kansallisessa uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviin (NT) lajeihin

Kurki (*Grus grus*) 1 pari

Ahvenlahden kosteikolla havaittiin kurkipari, joka todennäköisesti myös yritti pesintää alueella. Toisella laskentakerralla ei lajia enää havaittu alueella, joten on mahdollista että laji siirsi jälkikasvun muualle. Kurjelle on tyypillistä että poikanen siirretään muulle kun se on riittävän suuri liikkuakseen kunnolla.

Kurki

Liro (*Tringa glareola*) 1 pari

Alueen ainoa pesivä liropari havaittiin Karsikkojärven eteläpäässä, jossa havaittiin varoitteleva pari. Lajista tehtiin myös yksittäishavaintoja merenrannan lietteillä, mutta nämä koskivat muuttomatalla olleita lintuja.

Pikkulokki (*Larus minutus*) 20 paria (arvio)

Laji pesii pienenä yhdyskuntana Keppimatalan edustan lintuluodolla. Luodolla ei kuitenkaan käyty, mutta mantereen puolelta näkyi useita hautovia pikkulokkiemoja yhdessä tiirojen kanssa.

Lapintiira (*Sterna paradisaea*) 10–30 paria (arvio)

Laji pesii runsaslukuisena niemeä ympäröivillä luodoilla. Myös Karsikon kalasatamassa havaittiin varoittelevia lintuja.

Kalatiira (*Sterna hirundo*) 2-5 paria

Inventoinnissa merenlahdilla havaittiin myös yksittäisiä kalatiiroja, mutta pesimistä ei varmistettu. Saattaa pesiä samalla luodolla pikkulokkien seurana yhdessä lapintiirujen kanssa.

Palokärki (*Dryocopus martius*) 1 pari

Karsikon niemen keskiosassa havaittiin äännelevä palokärki, mutta lajin pesintää ei varmistettu. Alueen lahopuissa näkyi runsaasti palokärjen ruokailujälkiä. Lajin reviiri on useiden neliökilometrien suuruinen. Paikkalintuna kuuluu alueen pesimälinnustoon.

Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*) 1 pari

Karsikon niemen pohjoisosasta löytyi poikasten kerjuuäänien perusteella vähintään kahden poikasen varpuspöllöpoikue. Poikaset olivat jo melko pitkälle kehittyneitä ja ne ovat saattaneet liikkua jo pitkälle pesimäpaikastaan.

Kolopuita vanhan metsän suojelualueella

4.2 Alueella esiintyvät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainitut lintulajit

Käki (*Cuculus canorus*) 2 pari

Käki kuuluu Karsikonniemen pesimälinnustoon Lajin reviiri voi olla useiden neliökilometrien laajuinen. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa käki luetaan silmälläpidettäviin lajeihin.

Teeri (*Tetrao tetrix*) 1 pari

Kts. kappale 4.1

Pikkutikka (*Denrocopos minor*) 1 pari

Karsikon kalasataman läheisyydessä havaittiin varoiteleva pikkutikka sekä yksi maastopoikainen. Laji on pesinyt todennäköisesti jossain lähistön merenrannan lahoppuissa. Pikkutikalle soveliaista elinympäristöä on myös Ruumiskarinnokan alueella

Taulukko 1. Alueella pesivä Lintudirektiivin liitteen I pesimälajisto parimäärineen sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainitut alueella esiintyvät pesimälinnut parimäärineen

Laji	Parimäärä
Laulujoutsen (<i>Cygnus cygnus</i>)	1
Kalasaaksi (<i>Pandion haliaetus</i>)	1
Pyy (<i>Bonasa bonasia</i>)	3
Teeri (<i>Tetrao tetrix</i>)	1
Kurki (<i>Grus grus</i>)	1
Liro (<i>Tringa glareola</i>)	1
Pikkulokki (<i>Larus minutus</i>)	20
Lapintiira (<i>Sterna paradisae</i>)	10-30
Kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	2-5
Käki (<i>Cuculus canorus</i>)	1
Varpuspöllö (<i>Glaucidium passerinum</i>)	1
Palokärki (<i>Dryocopus martius</i>)	1
Pikkutikka (<i>Dendrocopos minor</i>)	1

Kalatiiran pesä

5. Yhteenveto

Karsikon niemen pesimälinnusto on lajimäärältään ja parimääriltään tavanomainen, mutta tiettyjen linnustoltaan arvokkaiden kohteiden pesimälinnusto nostaa alueen linnustollista arvoa huomattavasti. Alueella on kaksi linnustollisesti arvokkaampaa kohdetta, joista Karsikkojärvellä (Ahvenlahden suo) ja Keppimatalan lintuluodolla pesii useita Lintudirektiivin liitteen I lintulajeja. Alueen keskiosassa sijaitseva vanhan metsän laikku on myös linnustollisesti hie-man keskimääräistä arvokkaampi. Vanhan metsän pesimälajistoon kuuluvat mm. teeri ja tilhi. Alueen metsien lajisto on tyypillistä havumetsien peruslajistoa, jossa näkyy kuitenkin selvästi jo pohjoisen lajiston vaikutusta. Pohjoisista lajeista alueella pesii mm. valkoviklo, urpiainen, järripeippo ja tilhi. Todennäköisesti alueella pesii ajoittain myös pohjantikka, jonka vanhoja pesäkoloja löytyi alueelta. Suojelullisesti merkittävimpiä ovat EU:n lintudirektiivin liitteessä I mainitut 11 lintulajia. Kalasääksi pesii alueella ja pesäpaikka on tiedossa. Karsikon niemen pohjoisosassa havaittiin pesästään lähtenyt varpuspöllöpoikue, joka tosin on saattanut liikkua jo huomattavasti pesäpaikaltaan. Alueen merenlahtien pesimälinnusto on myös merkittävää ja alueella pesii vähintään 6 punajalkavikloparia, kuovi sekä kaksi tylliparia. Ruumiskarinnokan pohjoisrannalla havaittu harmaasorsaparikin saattaa pesiä alueella.

6. Lähteet ja kirjallisuus

- Asanti, T., Gustafsson, E., Hongell, H., Hottola, P., Mikkola-Roos, M., Osara, M., Ylimaunu, J. & Yrjölä, R. 2003: Kosteikkojen linnuston suojeluarvo. Suomen ympäristö 596. Edita Prima Oy. Helsinki.
- Enemar, A. 1959: On the determination of size and composition of a passerine bird population during a breeding season. A methodological study. – Vår Fågelvärld suppl. 2:1-114.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. — Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 432 s.
- Tucker, G. & Heath, M. 1995: Birds in Europe- Their conservation status. BirdLife Conservation Series No. 3. 600p
- Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.

7. Liitteet

Karttaliite 1.

Karsikkoniemen vaateliaan pesimälinnuston sijoittumisen alueelle (lajinimet kartalla).
Selvitysalueet rajattu sinisellä.

